

Çёнерү ялавә

1944 ىلخانى چۈرى ياخىن 5-مېشىنچەنپە تۇخاتى

Муркаш район ھاچاچە

87 (8153) №

Юн кун, 2013 ىلخانى چۈك (ноябрь) ياخىن 20-مېشى

Хакى ىرەكلە

Шутлавран ёсри яваплăх пусланать

Паянхи сান ўкерчەkre эсир Муркаши кирпەч завочен бухгалтери ёчченесене куратар. Сулахайран сылтамалла: төн бухгалтер заместителە Надежда Михайлова, шутлав бухгалтери Мария Степанова, төрлө ѕөртى 1978 ىلخانى бухгалтерта тата экономистра вай хунă хыççan паян 8-мېش ىل заводри бухгалтери ёсне ѫېركелесе пырын Раиса Антонова төн бухгалтер тата Вера Бирюкова бухгалтер-кассир.

Завод ىلتالاڭ хушшинче продукциى كăларасине 62 миллион тенкىرەن 90 миллион тенкىنە, вайтام ёс үкىن кăтартавне 14,8 пин тенкىرەن 19,7 пин тенкىنە ىتىرنىنچە шутлав ёсە тивەقىلە шайра пулنىن түпىي тە پىسакки пирки иккەленү ىك.

А. БЕЛОВ
сান ўкерчەkre.

Республикара

Çырупа тухма хатэрленет

Чăваш Ен Пүслăхъ республика Патшалăх Канашне ىللىك тухакан Çырăва хатэрлес ёс ىلسىننى. Асăннă докумэнтىра Правительстван, Патшалăх Канашен, выранти хай тутамлăх органесен, предпrijитисемпە организацисен тата ыттыкىن умри кăске вăхăтлăх тата нумай вăхăтлăх ёсесене палăртە.

Çырăва хатэрленет май республикара пурнăканسىن, общество организацисен тата граждансен обществин ытты институучисен представителەсен шухăш-кăмалыне шута имле палăртна. Халăхан пурнăق условийесене лайăхлатас тесен чи малтанах мĕн тумаллаха? Чăваш Ен Пүслăхъ кая хăвармасăр мĕнле темасене тимлëк уйăрмалла? Чăваш Республикин Пүслăхъ республика Патшалăх Канашне яма хатэрлекен Çырăва кăртме сирĕн сенесем пур пулсан эсир вăсене чак адреспа ярса пама пултаратар: Шупашкар хули, Президент бульваре, 10-мĕш ىپتى; e-mail: pres0@cap.ru. («Для подготовки Послания») тесе паллă тумалла.

Шупашкар хăвăрт утакансене йышанă

Чăваш Ен тĕп хули хăвăрт утакансипе 2016 тата 2018 ىلسىنچە Тĕнчە кубокен амăртвăсене ирттерме право ёссе илнë. Кு йышанăва çämäл атлетика федерацийен пëтём тĕнчери ассоциацийен (ИААФ) канашен ларăвĕнчە тунă. Вăл Манакора (Монте-Карло) иртнë.

Пëчëк канашлу хыççan ИААФ президентчى لамин Диак ассоциацийен 2016 тата 2018 ىلسىنچە хăвăрт утакансипе Тĕнчە кубокен амăртвăсене ирттерме Шупашкара шанни пирки пëлтернë.

Аса илтеретпëр, Шупашкара хăвăрт утакансипе Тĕнчە кубокен амăртвăсене уччен тă - 2008 ىلخانى иртнëччە. Тëпёр тăватă сultonат кубокене ирттерىپ, Шупашкара хăвăрт утакансипе Раççeyen тăп тăрат.

Вăрену

Пĕлү пурне те кирлë

Ноябрён 12-мېشىنчە Чăваш Ен Информаци политикىпە массăллă коммуникацисен министерстви республика влаç органесенчە ёслекенсен чөртлө вăрену семинарне ирттернë.

Вăрену икë пайран тăнă. Пëрремешнече семинар ёсне хутшанакансен влаç органесен порталён ён пайтепе ёслеме хăнăхнă. Мероприятие кашни министерствăпа ведомствăран уçă даннă формипе информации вырнастарассишаен ответлă специалистсene йыхрavланă. Вëсene ён пай конструкторе пëнле уçă курмаллипе, информации вырнастарассин требованийесемпە, ку е вăл даннăйесене епле майпа вырнастарассипе палаштарнă.

Патшалăх органесен тата выранти хай тутамлăх органесен хайсан ёсە-хĕлэнчە тेरлө информаци пите нумай пухăнатать. Порталта ён пай ѫېркелени республикара пурнăканسىне влаç органесем

пирки общество пëлтерëшлë информације ятарлă ыйтамсăрах илме май парать. Кусем вëсем патшалăх расхучесен, шкулсемпë больнициасен тата ача сачëсем аста вырнастин, тавралăх варланин, преступлени тăвассин шайен тата ыттин даннăйесем пулма пултараççë.

Семинарнă иккëмеш пайтىнчە министерство специалистчесем ведомствăсем хушшинчи электрон хутшанăвĕн системинчە (СМЭВ) ёслессин спецификине кăтартнă, час-часах тĕл пулакан йăншсene сутсе явнă.

Хальхи вăхăтра СМЭВ аллан пурнăча кĕрсе пырат. Çынсен ма-лашне черетсендە тăмалла мар, кирлë справкăсене пухса кабинет-сем тăрăх çöremelле мар. Вëсene чиновникисем СМЭВ урлă хайсем пустарма тивë. Хальхи вăхăтра Чăваш Енре мĕн пур ыйтаман 73 процентне СМЭВ урлă ярса параççë.

Акци

Тेरлë суйламалла

«Твой выбор профессии» республика акций пирки маларах ирттери. Гирен района тăвăл пите активлă пусланчă.

Райони вун пëр шкулта чылай мероприяти ирттерме палăртса хунă. Тунти кун ака вăрену учрежденийесене уçă класс сехечесем, «Манан пулас професси» сочиненисепе конкурсане тата «Радуга профессий» ўкерчëксен конкурсане ирттерчës.

Аса илтеретпëр, Шупашкара хăвăрт утакансипе Тĕнчە кубокен амăртвăсене уччен тă - 2008 ىلخانى иртнëччە. Тëпёр тăватă сultonат кубокене ирттерىپ, Шупашкара хăвăрт утакансипе Раççeyen тăрат.

Теरлë организаци-предприятиясендە ёслекенсемпە тă тĕл пулчă: фельдшерсемпە, пекарьсемпە, журналистсемпە, библиотекарьсемпە, ял хусалăх ёсесене тата ыттыкىن.

Эрне вëспениччен вара шкулсендە тата чылай мероприяти иртмелле. Акци вăхăтэнчە илнë пëллëв тата хайсан шухăшне ачасем савра сëтел хушшине ларса пëтёмлеттëc.

Çак акци вăренекенсендە пите пëлтерëшлë: тĕнчери пинпин професси - пëллемли нумай, суйламалăх та пур.

Н. НИКОЛАЕВА.

Инвесторсем – Муркаш ене

Пурнăق уттипе тан пыракан районамăр юлашки ىلسىنچە инвесторсемшën тă хайен илэртлëхнە үстернë. Çak автосүлпем хëрринчи сервис аталанăвĕнчен тă авана курăнаты. Çулталақ каялла Юнкăпүс тĕллëчە «Транзит Сити» чикеллë яваплăх общество вăхăтлăх автозаправка станцийе үçлänчە. Ун хыççanах ку тăрăхра супермаркет-магазин, 100 вырăнлăх кафе, 100 автомашина вырнастамлăх чарăну вырăн ёслеме пусларës. Иртнë кунсендە çак тăрăхри аталану тĕпér utam малла тур. Юнкăпүс тăрăхенчى çак комплекснă тĕпér енчە «Транзит Сити» чикеллë яваплăх общество вăхăтлăх автозаправка станцийе үçлänчە. Çak чыслава район администрациянын пуслăхэн пëрремеш ىمм - АПК аталанăвĕне экономика управленийен пуслăх В. Анаьев хутшанч. - Çeretlë автозаправка станцийе үçлänчە районна инвесторсем шанчаклă utam këni пирки калать. Ку вара пирен района турнăкансен шумша ёç вырăнсем үçлänнине, пирен бюджета шумша укăтенек пырса кëниңе çirplëpetet, - төр савăнчăлăк саманта Владислав Кириллович инвесторсем тав туса. Сăмах каланă май вăл «Транзит Сити» чикеллë яваплăх общество генералнă директорне Р. Гаптельхакова район администрацииен Тав çырăвëпе чыларë. Ринат Назирович хайен сăмахене Юнкăпүснەн автосүлпем хëрринчи сервис аталанăвне татах түпе хывассине пëлтерч.

Р. Петрова чыларë

Çитес ىلا Raççey Federatsiyen Президенчەn Указе Kultura çulatlaké тесе палăртнă. Çak пирен халăхамăр культуры сине пысак тимлëх уйăрмалли пирки калать. Культура çulatlaké хатэрлэнсе чук үйăхен 16-мېشىنчە Män Sënterti информације культура центрнчە Chăvash Respublikin тава тивëчە культура ёсчанч, Chăvash Enri kompozitorseñ assoasiatsiyen членен Rodion Petrovan творчество ка-е иртре. Унта хутшаннисем хайен ентешэн ёнен ёсесемпە паллашарës. Çakănşan ѣна халăх умэнч тивëслипе чыларë.

Плансăр тेरеслев

Халăх нумай пухăнкан вырăнсендە, ватăсемпë инвалидсем пурнăкан çourtseñce «хăрлă автан» тухни пирки Raççey шайенчен тăтăшах илтме пулать. Çak инкексенчен асăрханас тĕллеве иртнë кунсендە Raççey Federatsiyen Правительствин Председателен заместителен O. Голодец ыйтнине пурнăласа РФ MÇS'en Atăl çi тăрăхенчى регион центрэе социаллă сферăри объектсендە плансăр тेरеслевсем пуслана. Маларах каланине пурнăласа районти патшалăх пушар надзорнă уйăрмăр иртнë кунсендە Шомикири психикала неврологи интернатне, Män Sënterti ваттисен çourtne, ёс тата вăрçă ветераннисен Каршлăхри интернат-çourtne, инвалидсемпë ватă çынсен Ийçкassincıñ интернат-çourtne, Murkaši tĕп больнициăla Män Sënterti сыватмаша тेरеслевсем. Вырăнсендە çитмэнлëхсем теरеслевсем умне туллин тухнă. Çapla вара нумай çerteze эвакуације çулëсем хăршăсăрлăх ыйтавбесене тивëчтермени, персонал пушар тухсан мĕн тумаллине çителлë пëлменни, пушар сигнализацийесене кирлë пек пăхса тăманин палăрнă.

Каратистсен ѣнаçаве

Районта спорт аталанăве яланах ыттыкىن тăсăлăх шутланă. Çakna ѣланса кулленхи пурнăса Myrkašem спортăн ىннен тăсăлăх апла иллесипе тă сахал мар вăй хураççë. Akă kăçalstan «Sylvakh» FSCara каратистсен секцийе ёспеме пусларës. Иртнë кунсендە вăсен пëр ушкăнне Arzamaz хуличе иртнë карate сетокан чемпионатне хутшанч. Вунă ытла регионтан килнë 345 спортсмен хушшинче пурнă пурин та, киле пăхăр медальпë таврăнни эпир тेरес çул пусламашенчи пирки калать.

A. БЕЛОВ хатэрленет.

Информаци куне

Теp ыйту – 2014 ىلخانى бюджет

Пëтём республикари пекех пирен района та паян пëрлехи чөртлө информаци куне иртет. Района Чăваш Республикин Патшалăх Канашен депутатч, обязательнай медицина страхованийен Чăваш Республикинчи территори фончэн директоре Вячеслав Александров ертеси пыракан ушкăн килет.

Ёс çынни колективсемпë тĕл пулусене кашни ял тăрăхенчە иркелеме палăртнă. Тĕл пулусене сăмах Чăваш Республикин 2014 ىلخانى планланă 2015 – 2016 ىلسىنچە бюджет, республика 2014 ىلخانى тата планланă 2015 – 2016 ىلسىنچە бюджет, политикин тĕп енсем, Raççey Federatsiyen Конституциине йышаннă-ранна 20 çул çитеси пирки пыр.

Хамары хамар ура хурас марччى

Канашлу

Хайсан чөрөтлөө канашлайвөнч ял тарапхесен пүслөхесем хальхи вахатра тимлемелли сивеч ыйтусене сүтсөө яврэц.

Хай вахатенчай районта пай сөрнө тивеңине چиреплекен 15118 свидетельство панна пулсан, хальхи вахатра пай چөрөсөнчен 7032-шө – никама та кирлө маррисен шутчен. Вөсем никама та кирлө маррисен چиреплеке ял тарапхесен 1085 пай сөрнө суд урлапарлака кусарна. Турай, Уйлас Янасал, Чуманкасси тата Хорнуй ял тарапхесене көчө ыйтигенене лайхарах йөркелен. Акай Уйлас Янасалсен суд

Конкурс

Харушсарлак никесе – ёс сыхлавенч

Кашни предприяти-организациярек ёс сыхлаве лайхайша пулни пөлтерешлөө. Ежлекенсөн хайсане харушсарлака түйни вара, уйрәмака производствара, чи малтана ертүсөрөн тата унти ёс сыхлав специалистенчөн нумай килет. Тивеңлө условисем пулсан ёжлекен хайнине яланах хүтлөхре туяя.

Ёс сыхлавне мөнле йөркеленине паллартма республикара сүлсеренек ятарлаконкурс иртет. Кাশалхи конкурсан муниципалитет шайенчи тапхаре ноябрөн 1-10-мешенчө пулч. Предприяти-организациясөн тата специалистенчөн чылай критерие хаклан. Теорипе практика пөлөвнө тишкернө хысцан пирен районын предприятисенен Муркаш районове, ёс сыхлав инженересенен асанды организацире вай хуракан Валериан Павлов (сайн ўкерчеке) җентерүсөн пулма тивеңсө.

Ёс сыхлаве төлөшпе йөркелене вөсен ёжөхөнне республика шайенчө мөнле хак параси декабрьде паллап пул.

Н. НИКОЛАЕВА сан ўкерчеке.

Грипран төрөс сипленмелле

Сывлак

Кашни сұлах көркүннеки-хөллеки вахатра пур сөрте тегрип чире айлан сараплат. Пирен район та сак чиртен айкинчеке юлаймасть. Чир никама та шеллемест – ваттине тег, веттинге тег. Хаше-пөри умёнчеке вара вилес харушлак та тухса тами пултарать.

Мөншөн харуша-ха чак чир? Пөрремеш: вай пур сөрте тегрип чире айлан сараплат. Иккемеш: унран прививка тавассине хистеме, хушма пулма – ана саккунпах چиреплекен. Җаванпа та прививка тавас текенсөн, хайсан сывлакнане упрас текенсөн вакцинация хутшана-сөн, чылайшшө вара прививка тума киплекест.

Грипран паллисем мөнле-ха тата? Малтанах сымса сывлама ыйвәрланат, пус ыратат, шантаса пайрат, күссүлүк юрат, көлөтке температури 38,5-40 градус таран хапарат, вай чакат, типе ўслек айттарать, саса չукалма пултарать, сый-

сем ыратасы. 5-9 кун иртсөн чирлө қыннан сывлак синене чир ертес харушлак сухалат, мөншөн тесен ку вахат төленин организм вирусран тасала сүтет.

Чире ура синче ирттерсен, эмел ёсмесен чир ыйвәра кайма пултарать: ўпке шысцан пүсланат, «вайтам халла» сиенленет, нерв чире, пүс мими чиресен пүслана-сөн. Ниха-сан та харпэр хай пөлнө пек сипленмелле мар, чирлисен болынциана тухтарсек патне каймалла, е пите ыйвәр пулсан тухтарсек килеменде. Чирлө қыннан уйрәм пүлөмрө выртмалла. Унан гигиена хатиресен, чашак-тирөн тег хайен пулмалла. Пүлөмрө час-часах усайлармалла. Сывлак қыннан чирлө қынна пәннә чух маска тәхәннене пултарат. Чирлө ысын сүрнә япаласене дезинфекци тумалла.

Вахатра тата төрөс сиплесен грипп 5-7 кунра иртсе каять.

Гриппа чирлес мар тесен эпидеми сарлана вахатра халак ыйшал пулкан вырәнсене, төрлө мероп-

риятисене сахалрах пулмалла. Эпидеми пүсланыччен грипран прививка туни чире чирлекенен шутне иккөнчө хут чакарат. Унсар пүснене чир паллисем пүслансанах сан препарата-семпен усак курни тег пулшаш: арбидол, анаферон, ингаверин, оксолин маңа, төрлө витаминсем. С витаминна пуюн симбөнини тег чире асархаттарма май парать: йүсөтнө купаста, лимон, киви, мандарин, апельсин, ынчарпа сухан сини усалл.

Гриппа чирлес мар тесен эпидеми сарлана вахатра халак ыйшал пулкан вырәнсене, чирлекене пайханнане эпир хамарларин организма вайларах тума пултарат.

Паянхи куна пирен района грипп чирне түпсө паллартман-ха, анчах та асарханулак пайханнане чирлекене пайханнане лайхарах.

Г. СОКОЛОВА,
Муркаши төп больници ари
эпидемиолог врач.

Саламлатпэр

Хамары коллега, районти «Центеру ялаве» ха-сатан общество пурнаң пайен редактори Владислав Леонидович ША-ПОШНИКОВА 55 сүл тултарнан ятпа мөн пур кәмәлтап саламлатпэр!

Эсир пултарулла та опытла ёстеш, ялан пулшама пултаракан юлташ, чапшан сунман сапайлар ыйнан. Сире өңре юлташ, сөмөрө тату пурнаң, сире сывлак сунатпэр!

«Центеру ялаве» ха-сатан коллектив.

Кашмашра пурнанкан юратнан машаша, аттено, шаллампа пичене, көрөве, хаклак таванама-ра – Михаил Петрович БЕЛОВА 45 сүл тултарнан ятпа ырлак-сывлак, телей, юлташ сунса ўшшан саламлатпэр. Кун-сүл уттинге малашлакпа сөс пурнанран эсир пиреншэн яланы ырлак-төслөхре. Пурнаң сүлө қамал пулманине эпир тег паян сан пекех юлланатпэр. Җаванпа машаше каллә пурнаң, сире сывлак, телей тег варпам ёмэр сөс сунатпэр.

Сан яту паян хисеплө – Көрекү хаваслап көрлө – Пултарп ырлак-төслөхре.

Саламлаканесем: машаша, ывайлесем, пиччеше-ш, шаллесемпен юлташ, көрөвө, хуньяш-шепе хуньамаш, таванесем.

Пирен хаклак ыннама-ра – Юнка ялнанч пурнанкан Елизавета Прокопьевна НИКИФОРОВА 75 сүл тултарнан ятпа чи юш са-хасемпен саламлатпэр. Сывлаку сан юман пек сире пултарп, кун-сүл ҹаваш сурлан пек варпам килтэр. Турри вай-хал парса таттарп, чир-чертен утратар.

Пысак салампа: Лена, Марина, Даши тата ҹывлак таванесем.

Пирен юратнан ыннама-ра – Җене Шупашкарта пурнанкан Ольга Александровна ВОРОНИНА 45 сүл тултарнан ятпа чунан саламлатпэр. Сире сывлак, варпам кун-сүл сунатпэр. Сөмөрө татулаш, туллаш, Система сан-пекхе телей, савак пултарп юбилей.

Саламласа: амаша, машаша, ывайлесем, юлташ, хөрөвө, апшешем, юлташ, пиччешем.

Хакларан та хаклак ыннама-ра, машаша, аттено, кукасию, таванама-ра, тусама-ра – Җурлатри ялнанч пурнанкан Михаил Фомич ПОЛИКАРПОВА Михал куне тата ҹурларнан куне чөререн саламлатпэр. Унан кашни куне, сөхөчө ырлак та хаваслап пултарчек, ёжесем юнса пыттарчек. Сывлак ыннисем юна яланах юллантарчек, юшшан ышшантарчек, ёмечесем сүттө пыттарчек. Пурнаң юна сывлак, юлташ, хаваслап самантасем ытларах та ытларах парнелетрчек.

Ашшан саламласа семийи, таванесем, тусесем, Захаровсен семийи.

Хакларан та хаклак ыннама-ра, мамака, кукасию, таванама-ра – Җурлатри ялнанч пурнанкан Фаина Ильинична СОКОЛОВА 75 сүл тултарнан ятпа ўшшан саламлатпэр. Түрри сана сире сывлак паттарп, кун-сүл пултарп.

Җан күснене валак көрлө – Шанкәр-шанкәр шыв юхма.

Аннесем, пире эс кирлө,

Тусла ыышпа пурнан.

Саламлаканесем: ывайлесемпен кинесем, хөрөсемпен, көрүшесем, 10 манук.

Райадминистрацире

Хисеп грамотише наградалан

Нумай сүл хушши тарапша вай хуншан тата оперативла служба ёжөхөнчө тундагынан шене район администрациин 2013 сүлхи ноябрөн 11-мешенчө 1194A № ыйшанаве Рацсей Федерацийен Шалти ёсесен министрствин Чаваш Республикинине Муркаш районенчии пайен полици лейтенантне Светлана Владимировна ПОЛТАНСКАЯНА район администрациин Хисеп грамотише наградалан.

Налук инспекцийенч

Электрон формипе кана

2014 сүлхи январөн 1-мешенчөн тутанча НДС түлекен пур предприятисемпен организасим тег (вай шутналук агенчесемпен шутланаканисем тег) асанды налук төлөшпе декларации документсен электрон ҹавранашен операторе урлак ышшанаве телекоммуникаци каналесемпен усак курса электрон формипе кана тарапта тивең. Кун пек оператор Рацсей Федерации налук службин требованийене тивеңстермелле.

Хальхи вахатра электрон мелепе алай пуснин сертификатесене квалификаци сертификатесемпен ылмаштарас өс пыттар. 2013 сүлтүк чи ёсес веңлес пулать. Налук түлекенен хайял ятарлак ышшан операторе төлөшке ышшан.

Документсен электрон ҹавранашен Чаваш Республикинин операторесен списоке информации стенчесенч, саван пекех федераци налук службин Чаваш Республикинин управленийен сайтенче (www.r21.nalog.ru) паллашма пулать.

Федераци саккунне көртнө үшшанасын пүслөшлөл 2014 сүлхи январөн 1-мешенчөн тутанча НДС түлекен пур 2013 сүлхи июлөн 1-мешенчөн илнен сертификатесемпен пайен пуснисене налук органесем ыйшанасы.

Н. ВАСИНА,

8 № налук инспекцийен пүслөхен үмөт, РФ патшалакх граждан службин 3-меш класла советник.

